

Vesela V. P.

Pravilen odgovor

Analfabetskih tečajev je v vojski vedno manj, kajti število nepismenih naglo pada. Zato pa raste število raznih tečajev, na katerih si vojaki z nižjo izobrazbo pridobivajo in utrjujejo znanje splošnih predmetov. Na teh popoldanskih uricah pade marsikatera vesela...

»Lazo, koliko je dvajset in trideset?« vpraša »učo« na enem od takih tečajev.

»Pol devetih, ko gremo lahko spat!« se odreže regrut.

Očitni krivec

V Slobodanovemvodu imajo psihologa, ki v prostem času rad postavlja svojim tovarišem navadna in nenavadna vprašanja ter jim potem na osnovi teh odgovorov razlaga značaj in druge lastnosti izprašanega fanta. Oni dan je nagovoril Slobodana:

»Predstavljaš si, da bi kar naenkrat zagledal, kako po asfaltnem krogu naše Kšarsne plove prekoceanska ladja. Kaj bi napravil?«

Slobodan je psihologa najprej debelo pogledal, nato pa brz odgovoril:

»Mislim bi si: Fant, danes si se pa le malo predolgo zadržal v kantini!«

Cankar — regrut

Skoraj vsaka večja vojašnica ima tudi knjižnico. Kdo ve po kakih poteh je na mesto knjižničarja zaneslo vojaka Sima, kajti, ko ga je neki bralec vprašal: »Ali imate pri vas Cankarja?« je gladko odgovoril:

»Ne, tega pa ne poznam! To bo verjetno eden tistih regrutov, ki so prišli v jesenskem roku!«

Premalo časa

Zgodi se, da imajo tudi vodstvo kulturno-prosvetne aktivnosti — v rokah ljudje Simovega kova. Potem ni čudno, če se med vojakoma iz dveh različnih garnizонов razvija takle pogovor:

»Kako je pa pri vas kaj s kulturno-prosvetno dejavnostjo?«

»Ne vem. Sem v tej kasarni šele pet mesecev...«

Rešilno vprašanje

»Kdo se prijavi za folklorno sekcijo?« vpraša predsednik kulturno-prosvetne aktivnosti zbrano četo.

»Jaz!« dvigne roko regrut Ivica sam samcat.

»Kdo se prijavi za pevski zbor?«

»Jaz!« se spet sam javi Ivica.

»Kdo se prijavi za dramsko sekcijo?«

»Jaz!« vstane edino Ivica. Ves obupan predsednik postavi še eno vprašanje:

»Kdo se prijavi za nedeljski izlaz u grad?«

Prišel je pust. Marsikdo bo skrnil obraz in zaživel tako kot misli. Toda, ko bo vsega konec, naj masko le sname

Na drugi strani

PEPELKA: PUSTNI DNEVI

Na tretji strani

LOSKI RAZGLEDI XI

Na peti strani

VPRASUJEM, ZAKAJ TAKO?

Na šesti strani

BIKINI SO OZIVELI

PEPELKA

Bogatemu zdravniku se je njegova žena zdela preveč stara in grda, pa jo je spodil in se ločil. Z zvezami in denarjem se mu je posrečilo, da je dalo sodišče hčerko-edinko njemu. Kmalu se je capin poročil z mlado seks-bombo in pripeljal v svojo vilo tudi njene dve hčerki iz njenega prejšnjega zakona z nekim arhitektom, s katerim se je tudi ona ločila.

Na pogled sta bili lepi kot kaki televizijski napovedovalki, v srcu pa sta bili pokvarjeni kot v trgovini kupljena jajca. Za ubogo pastorko so napočili sedaj hudi časi. Od jutra do večera je morala opravljati težka dela: hoditi v samopostrežbo, sesati prah, kuriti peč za centralno ogrevanje vile in prati avto. Ko je hotela iti zvečer vsa izmučena spat, ni smela v posteljo, temveč je morala leči v smetiščnem prostoru — v pepel. Ker je bila njena obleka sive barve in pepelnata, so deklico klicali **Pepelka**.

Nekega dne so v tistem kraju snemali koprodukcijski film. Za statiste so bila povabljeni sama dekleta in najlepšo izmed njih naj bi izbral režiser za glavno igralko. Pastorki sta to slišali na radiu in sta se z največjim veseljem pripravljali za poskusno snemanje. Poklicali sta Pepelko in ji rekli: »Natupiraj naju, pošči najin lak za lase, očisti nama salonarje, medve greva na snemanje.« Pepelka je ubogala in bridko jokala, ker bi tudi ona rada šla statirat. Prosila je mačeho, naj tudi njej to dovoli.

»Kaj? Pepelka?« je rekla. »Sploh se ne blajhaš in šminkaš, pa hočeš na snemanje? Nimaš ne umetnih trepalnic ne pojma o kozmetiki in bi rada igrala!« Ker je Pepelka ni nehala prositi, je rekla: »V kopalnici sem namočila kup umazanega perila, če vse perilo v dveh urah opereš, ti dovolim, da smeš z nami.«

Pepelka pa je bila prebrisana. Vedela je, da je njena mati, ko se je ločila, vzela s sabo najnovejši avtomatski pralni stroj. Urno je ožela perilo, ga strpala v kovček in tekla k njej. Zmetali sta ga v stroj in v dobri uri je bilo oprano in belo kot sneg. Toda mačeha ji je rekla: »Vse ti nič ne pomaga. Ne greš z nami, ker nimaš obleke in se ne znaš prav zibati v bokih. Me bi se tebe sramovale.« Obrnila ji je hrbet in se s svojima dekolitiranima hčerkama odpeljala na snemanje.

Sedaj ni bilo nikogar doma. Pepelka je odšla k materi in ta ji je takoj pomagala. V naglici jo je počesala in oblekla v eno svojih oblek, ki jih ji je bil mož nekoč nosil s službenih potovanj iz Pariza, in deklica je odhitela na snemanje. Njene sestre in mačeha pa je niso spoznale, tako je bila lepa, in so mislile, da je gotovo kaka tuja filmska zvezda. Režiser je pristopil k njej, ker je bila od vseh zbranih kandidat najbolj naravna, jo prijel za roko in ji ponudil glavno vlogo.

Pepelka je snemala do večera in hotela je iti domov. Tedaj pa ji je rekel režiser: »Popeljem te s svojim avtomobilom,« kajti hotel se je zaradi reklame novega filma spustiti v majhno ljubezensko aferico s svojo glavno igralko. Ona pa se mu je izmuznila in se vrnila z avtobusom. Ko so njeni domači prišli domov, je že Pepelka v svojem umazanem oblačilu z loščilcem drgnila parket v dnevni sobi in čistila perzijsko preprogó.

Drugi dan se je snemanje nadaljevalo. Ko se je znočilo, je Pepelka znova ušla režiserju, ki jo je zaman vabil na večerjo in v bar. Toda tretji večer je imela smolo: na slabi cesti, ki je zaradi spora med občino in cestnim podjetjem že dolgo leto niso popravljali, se je spotaknila in izgubila levi čevljiček. Režiser ga je pobral; bil je majhen, italijanski in s peto, tanko kot šivanka. Naslednje jutro je dal režiser objaviti v vseh filmskih rubrikah: »Nobena druga ne bo igrala glavne vloge v mojih bodočih filmih, kakor tista, ki ji bo prav najdeni čevljiček!«

Polsestri sta se razveselili, kajti imeli sta lepe noge. Starejša je šla s čevljičkom v svojo sobo, da bi ga pomerila. Tudi mati je bila z njo. Toda imela je zaradi pretesnih čevljev, ki jih je iz leta v leto trmasto nosila, vse polno kurjih očes in čevljička ni mogla obuti. Zato jo je mati peljala k pedikerju, ki ji je kurja očesa odrezal. Deklica je zdaj lahko obula čevljiček in režiser jo je vzel k sebi v avto. Peljala sta se mimo stanovanja, v katerem je živela Pepelkina mati. Skozi odprto okno se je zaslišala pesem v ne ravno najlepši slovenščini:

»Čemu se ti tako mudi?
V tem čevljičku so bile oči. —
Zvezdica je še doma,
o režiser, ha-ha, ha-ha!«

(No, šolarji, boste našli grdo slovnično napako v teh rimah?)

Režiser se je ozrl na njeno nogo, ji sezul čevljiček in je videl, da ima vse prste polepljene z levkoplastom. Zasukal je volan in odpeljal napačno filmsko zvezdo nazaj. Povedal je, da igralka ni prava, in rekel, naj njena sestra obuje italijanski čevljiček. Tudi ona si je dala odpraviti kurja očesa in tudi njej je Pepelkina mati pela skozi okno z isto slovnično napako:

»Čemu se ti tako mudi?
V tem čevljičku so bile oči. —
Zvezdica je še doma,
o režiser, ha-ha, ha-ha!«

Režiser je jezno zasukal volan in odpeljal napačno igralko proti njenemu domu. »Tudi ta ni prava,« je rekel, »ali nimate še ene hčerke?« »Ne,« je odgovoril zdravnik, »le od svoje prve žene imam majhno in zanirno Pepelko: ta pa ne more biti vaša igralka.« Režiser pa jo je hotel na vsak način videti in morali so jo poklicati. Deklica se je najprej stuširala in našminkala, prišla je in ko ji je režiser ponudil italijanski čevljiček, je potegnila nogo iz japonskega in ga pomerila. Bil ji je čisto prav kakor vliit. Ko se je nato zravnala in jo je režiser videl kot v prvem planu, jo je takoj spoznal. »Ta je prava igralka!« je zaklical. Mačeha in sestre so se prestrašile in prebledele od jeze; režiser pa je posadil Pepelko v svoj avto in se z njo odpeljal, da sestavita in podpišeta pogodbo. Ko sta se peljala mimo stanovanja Pepelkine matere, se je skozi okno zaslišala pesem in če, dragi šolarji, še tokrat ne najdete vedno ene in iste napake, zaslužite iz slovenščine pošten cvek, razen če vas seveda ne uči kak moderen pedagog, ki v blagodejni učinek cvekov noče verjeti:

»Le pritisni ga; hi-hi-hi!
Zdaj v čevljičku ni več oči;
da film bo čimprej končan,
na program in platno dan!«

Pustni dnevi

Orka luj, pustni dnevi se pričenjajo. Pričenja se pustna norija na vseh koncih in krajih, zato mislim, da lahko kar danes, ko se pričena pustna sobota in ko godujejo na ta dan vse »puste« babe, dedci, šefi, ko imajo god vsi tisti, ki imajo okoli pasu samo 30 cm, do onih, ki jim manjka metra okoli trebuha, voščim oziroma čestitam k njihovemu domačemu prazniku z željo, da bi v teh dneh uničili čimveč malignov in tako pripomogli v boju proti uničenju alkohola, s 3-kratnim plačilom razbitih kozarcev, pa bi povečali proizvodnjo stekla in zgihali primanjkljaj združnih gostišč.

No, da vas pa danes ne bom preveč moril in dolgočasil, ker vem, da ste že več ali manj pod »gasom«, bom raje kar v kratkem napisal nekaj pustnih dogodivščin iz prejšnjega leta in s tem še bolj pripomogel k vašemu že pustnemu razpoloženju.

Po maškeraði Janez zelo natrkan meri cesto, ko mu nasproti pride mlada frajlica, ko ga vidi, se mu v velikem ovinku izogne. Janez se jezno obrne za njo in se zadere: »Hk, kaj pa se mastrate tovarišca. Ovinek bom že jaz napravil, hk!«

Francelj že od nekdaj ne hodi rad na veselice in gostilne, pač pa raje praznuje praznike privatno v privatnih družbah. Ko je šel lanske leto pustovat v sosednji kraj, je vzel s seboj svetilko, da bi na poti domov kaj videl. Po pustovanju je dobil pismo od sorodnika, pri katerem je pustoval. »Dragi!« je pisal sorodnik. »Danes zjutraj sem našel na okenski polici tvojo svetilko. Prosim, pridi jo iskat hkrati pa mi prinesi nazaj mojega kanarčka s kletko.«

Ko ga je Joža na pustni torek preveč pil in žehnal, je naslednji dan naredil »plavega«. Pa ga je vprašal šef: »Tovariš Jože, kje ste bili večer, da vas ni bilo v službo?« Jože je odgovoril: »Tovariš šef, veste, pusta smo pokopali, hk. V primeru smrti pa pripada človeku izreden dopust, hk.«

Tako! Zdaj pa še nekaj napotkov za čim uspešnejše pustovanje: pri pustovanju bodite zmerni, kajti pustni maček je zelo boleč, proti maškaram se vedite dostojno in ne imejte konec prstov oči, o polnoči snemite masko, kajti zelo je nerodno, če se kdo pozabi razkrinkati in ga razkrinkajo šele potem prijatelji sredi leta.

 „(prelepa) **GORENJSKA**“ danes in včeraj

Loški razgledi XI

Že enajstič, na začetku v drugo desetletje, je pred nami zajeten zbornik z okrog 250 stranmi — **LOŠKI RAZGLEDI**. Ta edinstvena publikacija pri nas iz leta v leto hodi ob nami skozi burno preteklost in sedanost loškega ozemlja. S tehtnimi prispevki nam drobci za drobcem pojasnjuje in osvetljuje zgodovinske dogodke, nekdanje in sedanje socialne in gospodarske odnose, pospremi nas v geološko preteklost loškega ozemlja, odkriva nam umetnostno-zgodovinske in etnološke vrednote, nas seznanja s sedanjimi problemi itd. Posebna pozornost je že vse od začetka posvečena dogodkom iz naše bližnje preteklosti, iz narodnoosvobodilne borbe, pa objavljanju leposlovnih prispevkov, ki jih pišejo ali so jih napisali loški rojaki ali ki se kakorkoli tičejo loškega ozemlja.

Loške razglede izdaja — s finančno pomočjo Občinske skupščine Skofja Loka in loških delovnih kolektivov — Muzejsko društvo v Skofji Loki, vendar niso ozko strokovno glasilo. To je, razen razumevanja in finančne pomoči vseh občanov in kolektivov, eden izmed bistvenih vzrokov, da se je ta publikacija na razmeroma majhnem teritorialnem področju razvila v znano in kvalitetno revijo oz. zbornik, da je postala popularna po širši naši domovini in tudi v drugih državah (zahvala za to gre tudi povzetkom v tujih jezikih). Ne vem, če se še katera občina v naši državi lahko pohvali s tako rednim izdajanjem tako kvalitetnega letnega almanaha (ki je letos prvič izšel z zamudo, ne za občinski praznik kot vsa leta doslej, to pa zaradi tehničnih, bolj tiskarskih težav). Samo prelistajmo dosedanje zvezke, pa si bomo hitro na jasnem, koliko pomembnega gradiva je v njih že objavljene in s tem pristopnega širšim plastem naših ljudi ali pa celo iztrganega pozabi.

Ne morem si kaj, da ob Loških razgledih, ki so izšli te dni z datumom december 1964, ne bi spet — ne vem, kolikokrat sem že — potrkal na vrata odgovornih forumov (mislim predvsem finančno odgovornih) ostalih gorenjskih občin, da bi podobno publikacijo v okviru Gorenjskega muzeja v Kranju tudi dobili, ne pa samo o njej govorili ali celo sanjali. Denar je, denarja ni, dobra volja je, za to se ni bati, bo začela izhajati, samo koncept je še treba izdelati itd. itd. Čas bi že bil, res, in potrebna bi bila taka revija.

Letošnji Loški razgledi so po obliki in vsebini standardni. Platnice je z lepo fotografijo »Sožitje preteklosti in sedanjosti« opremil že dolgoletni sodelavec inž. TONE MLAKAR. Vsebina pa je razdeljena na naslednja poglavja: Narodnoosvobodilna borba, Razgledi, Leposlovje in Poročila in zapiski. Na kraju je nekaj strani poglasom, kar nekatere v podobnih zbornikih svečenih čestitkam k občinskemu prazniku in najbolj moti, dejansko pa niso prav nič v napoto, posebno ne, če pomislimo, da so kolektivni teh organizacij in ustanov prispevali precejšen delež, da je zbornik lahko izšel. Poglejmo na kratko, kaj je v Loških razgledih XI.

V počastitev dvajsete obletnice osvoboditve Loški razgledi objavljajo prispevek STANETA KOVAČA »Dvajsetletnica Škofjeloškega odreda in Gorenjskega vojnega področja« in zelo zanimiv prispevek EMILA CESARJA »Ob dvajseti obletnici natisa gorenjske partizanske izdaje Prešernove Zdravljice.« Ta prispevek opisuje težave s tiskanjem bibliofilske izdaje Zdravljice, ki je bila natisnjena v 1512 izvodih in ki je bila namenjena kot posebno priznanje partizanskim borcem in vsem, ki so se na kakršenkoli način odlikovali v boju s sovražnikom. En izvod s posvetilom so poslali tudi maršalu Titu, enega pa Edvardu Kardelju.

JANEZ LUŠINA — MALI je iz partizanskih spominov na jesen 1942 napisal zanimiv članek »Težki dnevi borcev Selske čete«, ki bo predvsem mlajšim z manj znane plati povedal marsikaj novega o življenju in delu partizanov.

Najobsežnejše poglavje v zborniku (Razgledi) objavlja na prvem mestu nov prispevek predsednika Muzejskega društva Skofja Loka in našega znanega zgodovinarja dr. PAVLA BLAZNIKA »Loško gospostvo v času Eggenbergovega namena (1591—1604)«. O stavbeniku prezbiterija in zvonika znamenite cerkve v Crngrobu razpravlja dr. EMILIJAN CEVC v prispevku »Poznogotški stavbenik Jurko iz Loke«, IVAN SEDEJ pa v članku »Kmečko stavbarstvo in problemi arhitekture na Spodnjem trgu v Skofji Loki« išče značilnosti stare kmečke arhitekture na nekdanjem rejnem, perifernem mestnem območju Loke, kjer so živeli polproletarci in mali obrtniki, »ki so bili (verjetno) tudi življenjsko povezani s kmečkim zaledjem, od koder so dobivali naročila, deloma pa celo sami obdelujejo večji ali manjši kos zemlje.« Pomembna je študija MATKA OMANA »Od žime do sita«, ki govori o sitarski obrti v Stražišču pri Kranju. Sestavek je avtor lepo ilustriral s preglednimi risbami, na koncu pa je slovarček strokovno-tehničnih izrazov, ki so v tekstu zapisani v neknižni, narečni obliki. MATKO OMAN je sestavek napisal na podlagi pripovedovanj še živečih straziških sitarjev, kajti o sitarji v tem predelu

nekdanjega loškega gospostva je na razpolago zelo malo dokumentarnega gradiva.

V nadaljevanju JOŽE JENKO obširno razpravlja o »zgodovinskem razvoju projekta železnica Skofja Loka — Divača — (Trst)«, PRIMOŽ SIMONIČ pa opisuje »Kamnitnik«, značilen, kopasto oblikovan grič, ki stoji skoraj v samem mestu. Najprej pove nekaj o geološki sestavi, o najdbah živalskih ostankov iz prejšnjih geoloških dob, o nekdanjih nasadih vinske trte, potem obširneje govori o lomljenju kamna na Kamnitniku v času, ko so gradili veliki železniški predor iz Bohinjske Bistrice v Podbrdo in karavanški predor, nazadnje pa objavi še kratko pravljico o nastanku tega skalnatega, gola grča, ki jo je zapisal LOJZE ZUPANC.

Dolgoletni sodelavec FRANCE PLANINA objavlja geografski opis Železnikov in Češnjice, ki je povzet po avtorjevi študiji za urbanistični program. MILAN OŠOVNIKAR piše v članku »Gospodarska rast in gibanje prebivalstva v občini Skofja Loka« o gospodarjenju v zadnjih dveh letih in o gibanju ter strukturi prebivalstva v tem času.

Pomembna, zanimiva in tehtna sta naslednja dva prikaza: dr. MATIJA GOLOB — »Sociološki aspekti občinske samoupravnosti na loškem območju pred drugo svetovno vojno« in dr. LOVRO SUSNIK — »Sefert in Zminec, toponomastična študija.« V zadnjem avtor razpravlja o nastanku teh dveh imen, od katerih je prvo ime kmečkega doma, drugo pa ime kraja, vasi, ki leži v začetku Poljanske doline. Sledita še dva članka o živalstvu na loškem ozemlju, in sicer dr. ANTONA POLENCA »Pajki iz Selske in Poljanske doline« in BOŠTJANA KIAUTE »Opazovanja iz življenja potočnih kačjih pastirjev v loškem pogorju.«

V poglavju Leposlovje je letos objavljena le novela iz partizanskega življenja »Zemljanka«, ki jo je napisal RADO JAN.

V zadnjem poglavju Poročila in zapiski je na začetku objavljen latinski izvirnik in slovenski prevod inventarja škofjeloškega gradu iz leta 1315 (FRANC ŠTUKL), sledi opis spominskih plošč o potresu leta 1511 (PRIMOŽ SIMONIČ), poročilo o spremembah in dopolnitvah v muzejskih zbirkah (JANEZ ERZEN), zapis o letošnjih delih v muzeju na prostem (ALEŠ MRZEL), začasno poročilo o sondiranju grajskega dvorišča (JANEZ ERZEN), zapis o spomeniškem varstvu v zadnjem letu (A. B.), poročilo o muzejskem izletu (FRANCE PLANINA), obširnejše poročilo o škofjeloških poletnih prireditvah 1964 (JANKO KREK) in obširno poročilo o lanskoletnega obnove zborna Muzejskega društva. Na koncu so objavljeni še člani Muzejskega društva Skofja Loka, redni naročniki Loških razgledov in institucije, s katerimi Muzejsko društvo Loške razglede zamenjuje.

Na koncu naj zapišem le to, da si takih zbornikov še želimo, torej, naj Loški razgledi izhajajo še dolgo vrsto let.

Tri mesece po koncu vojne je bil polkovnik umorjen. Sumimo, oziroma vemo pravzaprav gotovo, da je morilec Čarovnik. Izginil je takoj, ko je bilo podpisano premirje, in ni vzel niti odškodnine pri odpustu.

»Skot gotovo ni bil!« ga je prekinil doktor. »Odklanjal je vsa odklikovanja, čeprav so mu jih ponujali, ker jih je zaslužil,« je nadaljeval Walford. »Ne najdete ga tudi na nobeni fotografiji, o njem imamo le skico, ki jo je napravil natak na parniku, ki plove med Scattleyem in Vancouverjem. Na tem parniku se je Milton tudi poročil.«

»Poročil?«
Walford je pripovedoval dalje. Na ladji je bilo deklet, ki je pobegnilo iz Združenih držav. V nekem zakotnem plesnem lokalu v Seattlu je ustrelila moškega, ki jo je razžalil. Najbrž je zaupala Miltonu, da jo bodo v Vancouverju prijeli, kajti pregovoril je svečenika na ladji, ki ju je poročil. Tako je postala angleška državljanka in se izognila izročitvi. Bila je to dogodivščina, vredna Don Quichota.

»Če bi ljudje vedeli, da je mož spet v Angliji, bi nam to povzročilo mnogo neveselosti,« je menil polkovnik. »Tudi starega Oberrohna, ki je imel južnoafriško agencijo dvomljivega značaja, je nedvomno umoril on, kakor tudi Attamana, oderuškega izposojevalca denarja. Sicer pa je bil Meister v hiši, ko se je zgodil umor. Morilec je pri vsakem umoru imel določeno metodo. Ko je moral po Attamanovi zadevi bežati, je pustil svojo sestro Gwendo v Meisterovem varstvu. Ni vedel, da nam je Meister pridno pošiljal poročila o njegovem gibanju. In Meister, podlež, kakršn je...« zmignil je z rameni.

»Saj bi res utegnili biti tako. Mnenja sem, da ni mrtev. Doktor, vi nam lahko pomagate! Če kdo ve, kje je Čarovnik, potem je to Mrs. Miltonova.«

»Cora Ann? Kaj?«
»Doktor, način, kako ste zasliševali Prideauxa, je napravil name velik vtis. Rad bi, da bi poskušali na ta način tudi pri tej ženski. Pripeljite jo, inspektor!«

Ko je Wembury zaprl vrata za seboj, je iz akta potegnil list.

»Tu imam seznan mest, kjer se je zadrževala na svojih potovanjih, kolikor smo mogli to ugotoviti. Pred tremi meseci se je vrnila z britanskim potnim listom in se je nastanila v hotelu Marlton.«

Lomond si je nataknil očala in bral. Po suhem je prišla iz Genove. Ali niste rekli, da z angleškim potnim listom? Ali je omožena?

»O tem ni dvoma. Poročil se je z njo na ladji, toda skupaj sta bila samo en teden.«

»En teden? Torej je menda še vedno zaljubljena vanj,« je pripomnil Lomond cinično. »Če je moj prijatelj iz Egipta Čarovnik, potem vem o tej ženski kar precej. V mrzličnih blodnjah je zelo veliko govoril in zdaj sem se domislil nekaj stvari, ki jih je pripovedoval. Čakajte, da malo premislim! Cora Ann...« Nenadoma se je obrnil: »Orhideje... zdaj pa vem!«

25

V tem trenutku so pripeljali Cora Ann Miltonovo. Za svojo obleko je uporabila svetle barve in je bila zelo pristojno oblečena. Za hip je postala in si ogledovala prisotne moške.

»Ko se pa ne znam drugače razgovarjati,« je dejal Lomond in se nasmehnil. »Mrs. Milton, če vam je prav, bi prešla zopet na žalostno dejstvo...«

»Če vas boli, nikan ne govorite več o tem!«
»Vaš mož je zapustil to deželo pred tremi — obrnil se je Wemburyju — ali je bilo štiri leta? Kdaj ste ga videli zadnjic?«

Cora Ann je bila čisto mirna. Na vprašanje ni odgovorila. To je bil mož, ki ga ni kazalo prezirati. Spreten, stvaren, v njegovih sivo modrih očeh je tičalo veliko znanje.

»Tri mesece potem, ko je prišel v Sydney, ste bili vi tudi tam,« je nadaljeval Lomond in pogledal na papir, ki mu ga je dal Walford. »Imenovali ste se Mrs. Jackson in ste se nastanili v hotelu Harbour, kjer ste stanovali v sobi št. 56. Med svojim bivanjem tam ste bili v zvezi s svojim možem.« Cora se je smehljala, sarkazem je bilo njeno uspešno orožje.

»Ni vam kaj reči! Soba 56 in vse ostalo! Zveni kot prava, mala kriminalka!« Potem pa je predrzno pristavila: »Rekla sem vam, da ga nisem nikoli videla.«

Toda Lomond se ni dal tako lahko odpraviti. »Da ga niste nikoli videli, vam verjamem. Klical vas je telefonično. Rekli ste, da bi se radi sestali z njim ali ni bilo tako? Tega ne vem prav natanko.« Umolknil je, toda Cora Ann ni odgovorila. »Ali mi nečete odgovoriti? Vaš mož se je bal, da vam ne bi kdo sledil in da ne bi tako pripeljal policije na svojo sled.«

»Bal? Kje ste pobrali to besedo? Artur Milton se ni nikoli bal — zdaj je itak mrtev.«

»In se mu zdaj tudi ni treba ničesar bati — če pripada prezbiterijski cerkvi,« je tako sar-

23

Čarovnik

»Ali Čarovnik to ve?« primaknil je stol bliže k mizi. »Govorite dalje, to je zelo zanimivo!«

»Znano nam je, da je bil pred osmimi meseci v Avstraliji in da je zdaj v Angliji, v Londonu. Če je to res, se je vrnil samo iz enega razloga: da bi na njemu lasten način obračunal z Meisterom. Meister je bil njegov advokat in je nastopal vedno skupaj z Gwendo Milton.«

»Pravite, da imate skico o njem?«

Komisar mu je dal risbo in zdravnik se je začudil.

»Salite se — saj tega moža vendar poznate!«

»Kaj?« je vzkliknil Walford.

»Poznam to malo, smešno brado, suhotni obraz in dokaj lepe oči.«

»Poznate ga, saj skoraj ni mogoče,« je menil Wembury.

»Nočem reči, da ga poznam, toda srečal sem ga.«

»Kje — v Londonu?«

Lomond je odkimal: »Tega moža sem pred osmimi meseci srečal v Port Saidu, ko sem se ustavil tam na svoji poti iz Bombaya. Nastanil sem se v hotelu in slišal, da leži v umazanem karavanseraju v domačinski četrti, reven Evropejec, zelo bolan. Seveda sem šel tja, da bi ga obiskal, kajti te vrste bitja, ki žive z domačini, me zanimajo. Našel sem nevarnega bolnika. Mislim, da je že umiral.« Pokazal je na sliko. »To je bil ta gospod.«

»Ali ste prepričani o tem?« je vprašal Walford.

»Ali je spet ozdravil?«

»Ne vem,« je odvrnil Lomond. »Ko sem ga videl, je imel mrzlico in je blodil. Tedaj sem tudi slišal ime Cora Ann. Dvakrat sem ga videl. Ko sem prišel tretjič, mi je dejala lastnica karavanseraja, da je ponoči izginil — kdove, kaj se je zgodilo z njim. Najbrž je padel v Sueški kanal in utonil. Ali bi on mogel biti Čarovnik? Ne, to ni mogoče!«

Komisar je še enkrat pogledal risbo.

»Dober dan, gospa Milton!« Komisar je vstal. »Prosil sem vas, da nas obiščete, ker bi rad, da bi se moj prijatelj tu nekaj pomenil z vami.«

Cora je nezatnega zdravnika komaj pogledala. Njena pozornost se je takoj osredotočila na vojaško postavo komisarja. »Zelo prijetno,« je dejala zategnjeno. »Silno me mika, da bi se s kom malo pozabavala.« Nasmehnila se je Wemburyju. »Katero gledališko delo pa je zdajle v Londonu najboljši? Večino novih del sem videla sicer že v New Yorku, toda od tedaj je preteklo že...«

»Najboljše delo v Londonu je Scotland Yard, Mrs. Milton,« je pripomnil Lomond. To je melodrama brez glasbe in z vami v glavni vlogi.«

Prvič ga je pozorno pogledala. »Ni slabo! Kaj pa igrat?« je vprašala.

»Tako boste to zvedeli,« je nadaljeval zabavni Skot. »Zadnje čase niste videli mnogo Londona. Mrs. Milton — saj je to vaše ime, ne?«

Pritrdila je.

»Bili ste v inozemstvu?«

»Da — vsepovsod!« je odgovorila zadržano. Lomondov glas je bil oster.

»In kako se je godilo vašemu možu, ko ste ga zapustili?« je vprašal.

Smehljaj na njenih ustnicah je zamrl.

»Povejte no, Wembury, kdo pa je ta človek?«

»Doktor Lomond, okrajni zdravnik okraja.«

Odgovor jo je pomiril. Ko je odgovorila, je zvenel njen odgovor razposajeno. »Veste, doktor, svojega moža nisem videla že leta in ga ne bom nikoli več. Mislim, da so vsi brali v časopisih. Ubogi Artur je utonil v sydnejski luki.«

Dr. Lomond se je namrdnil in pokimal, ko je ugledal Mrs. Miltonovo v svetli obleki.

»Res? To bi tudi lahko sklepal po vaši žalni obleki.«

Zadržala se je in njena samozavest je izginila. »Ni mi všeč, da tako govorite z menoj,« je dejala.

kastično kot le mogoče dejal Lomond. »Ali bi ga ne hoteli vzbuditi k življenju?« Tlesnil je s prsti. »Prikaži se Henrik Artur Milton, ti, ki si zapustil Melbourne na parniku Temistokles na svoj poročni dan in sicer v spremstvu neke druge ženske!«

Doslej je bila Cora Ann popolnoma mirna, ko pa je zaslišala ime ladje, se je vzravnala na stolu, pri zadnjih besedah pa je planila pokonci.

»Laž je to! Nikoli ni imel druge ženske!« Ko se je pomirila, se je zasmehala. »Čujte, to je bila nizkotna šala! Neumna sem, da sem vam nasedla. Ničesar ne vem, ničesar mi ne morete in na nobeno vprašanje mi ni treba več odgovoriti. Poznam postavo. Ne pozabite, da je tako navzkrižno zasliševanje v Angliji prepovedano. In zdaj grem.«

Sla je k vratom. Wembury je čakal, z roko na kljuki, da bi odprl. »Odprite vrata Mrs. Miltonovi!« je dejal Lomond in nedolžno dostavil: »Saj ste Mrs. Milton, ne?«

Pri teh besedah se je naglo obrnila. »Kaj mislite s tem?«

»Mislim, da je bilo to tak konvencionalen zakon, kakršni so tako priljubljeni v odličnih krogih,« je menil Lomond. Počasi je stopala proti njemu.

»Morebiti ste prekleto dober zdravnik, vendar pa vaša diagnoza ni prava.«

»Zares — poročeni, z vsem, kar spada zraven?« Njegov glas je bil skeptičen.

Pokimala je. »Najprej naju je poročil svečenik na ladji. Saj to je zakonito? In nato, da bi bila bolj gotova, še enkrat v cerkvi sv. Pavla v Deptfordu. V Deptfordu sem kakor doma. Samo kako kloako še bolj sovražim kot ta kraj, kjer bi niti mrtna ne hotela biti. Kljub vsemu me je tam poročil pravi duhovnik. Pri tem ni bilo nič ponarejenega — kvečjemu moja bala.«

»Torej poročeni?« V glasu Skotovem je bil dvom. »Lažnivci in poročeni možje so kratke pameti — pozabil je bil poslati vam vaše ljubljene orhideje.«

Menda je vsakomur jasno, da v kulturo filmske predstave ne šteje samo umetniška kvaliteta filma, marveč tudi kvaliteta projekcije in kvaliteta kopije filma. Za oboje je v osnovi odgovoren kinematograf, ki naj bi s kvaliteto projekcije kultiviral gledalca.

V zadnjem času pa sem že dostikrat doživel, da je bila kopija razrezana in ponovno zlepjena iz drobnih delcev bivšega filma, tako da je dogajanje razumljivo samo tisti, ki je film že videl v originalu. Tu gre predvsem za reprizne filme, pred katerimi običajno vrtijo dva predfilma in se končajo 15–20 minut prej kot običajno. To pomeni, da je film v »skrupucani« verziji najmanj 30 minut krajši, kakor je bil pred pričetkom potovanja po naših kino dvoranah.

KJE JE OSTALO 30 MINUT FILMA?

Odgovor na to vprašanje sploh ni zapleten, zapletene so samo mehancije distribucij in kino podjetij, ki take filme sploh niso hočejo predvajati. Filmski trak je napravljen iz negorljive, celuloidne snovi, na kateri je emulzija in potem, ko je film razvit, slika in še mnogo slik, saj je za sekundo gledanja potrebnih 24 slik, da bi gledalec dobil občutek gibanja in neprekinjenega dogajanja. Filmski trak ima za kvaliteto predpisano število projekcij, po katerih postane neuporaben in lomljiv. Vendar distribucije predpisanih norm ne upoštevajo — denar je denar. Ob tem naj še poudarim, da v večini kinematografov prevladujejo iztrošeni kinoprojektorji, tako da operaterji pretrgane dele filma lepijo iz dneva v dan. Kopija se krajša in stara. In kolikor starejša je, toliko raje se trga... In ta pesmica se nadaljuje. Ko končno vidimo tako zlepjenko, raje bi rekel 2000–3000 m neuporabnega traku, se za presenečene gledalce prične:

VELIKI CIRKUS ALI KAKO SO GLEDALCA OGOLJUFALI

Že v prvih metrih filma običajno občudujem neizrekljivo, vratolomno spretnost posameznih kavalirjev in nežnih bitij, ko se kakor Marsovci premikajo s sunkovitimi skoki, menjavo položajev in hojo, ki spominja na staro uganko: — sad ga vidiš, a sad ga ne vidiš — ki pred gledalca, začudenega in preplašenega postavlja veliko vprašanje — kako je mogoče, da se ljudje tako premikajo, da vse pride in izgine brez pojasnil sredi platna, kjer se že nahaja drugo, da bo izginilo v njem neznani hoji — spominja na kengurujeve skoke — prehitro, da bi se lahko sploh zavedel.

Pri vsem tem pa ne gre za nobeno vrsto ljudi, ki bi skakali kot kengurji in izginjali kot duhovi. Vse te nenavadnosti povzročijo operaterski montažni posegi. Ko se film pretrga, ga operater s posebnim strojčkom zlepi in pri tem običajno uniči nekaj sličic. Pri novi kopiji se to sploh ne pozna, ker je dogajanje samo po sebi dovolj neprekinjeno, da gledalec ne opazi izpada. Pri kopiji, o kakršni govorim, pa je bilo toliko lepljenj, da ne manjkata dve ali tri sličice, marveč naravnost zaprepaščujoča količina materiala. Ali si morda lahko predstavljate, koliko lepljenj je bilo potrebno, da primanjkuje 20 do 30 minut filma? Izračunajte si sami: vsako lepljenje 6 sličic, to je za manjkajočo sekundo 4 lepljenja. Minuta ima običajno 60 sekund, torej manjkajoča minuta 240 lepljenj. Za 20 minut lahko izračunate sami (4800), jasno pa vam bo postalo, da je to za 3000–3500 m filma ogromno. Kvaliteta projekcije s tem odroma pod ničlo, gledalec pa se čudi preskokom z ene strani platna na drugo, izginotjem in še marsičemu, kar se na ta račun pojavi na platnu.

GLEDALEC KOLNE, PRAVI DA JE VSE SKUPAJ SLEPARIJA, KRIVCA PA NE ISČE

Kdo je končno le odgovoren za to ropanje gledalcev, saj plačani predstavi ne moremo reči filmska, distributer ali kinematograf? OBA. Prvi zato, ker kopije kljub temu, da je tehnično neuporabna, ne zamenja z novo, marveč služi denarce s tisočkrat izplačano kopijo, ki bi jo lahko mirne duše vrgel na smetišče. Brezvestnost, s katero si naši distributerji služijo priglufan denar meji že na nesramnost v najčistejši obliki in prav čudno je, da jim zaradi tega nihče ne stopi na prste. S tem pa odgovornost drugega, v tem primeru kinematografa, ni niti najmanj zmanjšana. Vsak film bi moral v kinematografu pred projekcijo pregledati, kot to določa pogodba z distribucijo in ga v primeru tehnične

Zelo priljubljena ameriška igralka Doris Day kandidira za letošnjega Bambija

Prikupna Audrey Hepburn v filmu »My fair Lady«

Včasih vprašujem:

zakaj tako

?

Filmi, ki bodo na sporedu

MASCEVALEC, to vidite je menda res najboljši naslov za nemško skrupucalo, ki bo prihodnji teden na sporedu. Filme te serije pri nas dobro poznamo kot neprebavljive, osladno limonadno razvečene epopeje hrabrosti in dobrote glavnega junaka. Grozljivost, ki naj bi bila takim poizkusom po starih formulah primešana, učinkuje dostikrat smešno, tako da je film pravo maščevanje diletantov nad nič hudega slutečim gledalcem.

Z OGNJEM IN MECEM bodo znani igralci korakali in živeli v francosko-italijanskem barvnem CS spektaklu. Upajmo, da je vsaj krvi dovolj in da režija ne bo preslaba, tako da bo vsaj nekaj novega v tem tednu.

RESNICNO STANJE STVARI ne spada med umetnine, vsekakor pa tudi ne med najslabše stvaritve našega filma. Zanimiva je tematika, tako da filma ne gre negirati, marveč obratno — vreden je ogleda in pozornosti, saj skuša na svoj način rešiti nekaj, za našo družbo perečih vprašanj in problemov.

VIRIDIANA je edini film tega tedna, ki vam ga priporočamo kot izredno delo neobičajnih razsežnosti. Buñuelova simbolika, ki teži k stalni deziluziji gledalca, se v filmu razvije v skrajno občuten in doživet pogled na svet, kakršnega le redko srečamo pri današnjih ustvarjalcih. Filmsko gledališče, ki bo Buñuela prvič predstavilo, je s to predstavo prineslo v okvir slabšega sporeda veliko kvaliteto, ki bo resničnim ljubiteljem filma dala zadoščenje in vsaj deloma potešila potrebo po umetninah.

TOREJ, SREČALI SE BOMO V NEDELJO OB 10. URI.

Jože Pogačnik

Od leta 1946 do 1958 so bili atol (koralni grebeni) Bikini in Eniwetok scena številnih atomskih eksplozij. Danes pa bi svet rad vedel, če na teh otokih, nekoč obsojenih na kaos in prepovedanih človeku, še vedno gospoduje smrt.

Stara obrežna ladjica, ki služi za prevažanje posušenega kokosovega mleka, nosi na svojem krovu skupino mož. Naslonjeni na jambor nemo opazujejo obzorje, kjer se vedno jasneje odraža silhueta najbolj znanega atola na svetu. Za dva moža iz te skupine Američanov — dr. Donaldson in dr. Welendera, pomeni to vrnitev v tisti kos sveta, kjer so preživeli najvažnejše dneve v svojem življenju. Atol Bikini — mali madež sredi neskončnega Pacifika, katerega ime vzbuja strah v človeštvu, otok, ki ga je trpinčila

»Joe-I«, v spomin Josipa Stalina. Medtem pa se je na ameriškem kontinentu počasi izoblikoval in uresničil načrt dr. Tellerja, ki so ga najprej imenovali »Super« in ki so ga leta 1952 predstavili svetu kot vodikovo ali »H« bombo.

Ameriška »H« bomba je sprostila svojo uničujočo energijo novembra 1952. leta. To je bilo na otoku Elujelab, v atolu Eniwetok. Otok je popolnoma izginil, na njegovem mestu pa je ostal ogromen krater, dolg 1500 metrov. Sovjetska vodikova bomba je eksplodirala skoraj dve leti kasneje, v avgustu, leta 1954. Oni so namesto tritija že uporabljali litij.

Leta 1958 je celotna ekipa ameriških znanstvenikov zapustila opustošeni atol. Radioaktivnost je dosegla vrtočlavo stopnjo. Strogo so prepo-

pravili na dolgo potovanje. Odšli so iskat upanje v deželo, ki je spoznala jedrsko moč in v kateri se ponovno rojeva normalno življenje.

Dr. Donaldson strmi »Toda, kje je vendar tisto brezupno opustošenje, ki je takrat ostalo za nami?« se vprašuje. Barka trdno butne v kamniti breg. Geigerjevi števeci resnično pokažejo tako nizko stopnjo radioaktivnosti, da bi se človek lahko brez skrbi zopet naselil na otoku.

Nihče ne more verjeti. Najlepše, kar lahko vidijo, je bujnost rastlinstva. V njem je tisto upanje, ki so ga prišli iskat. Gosta in zaraščena tropska džungla prisili obiskovalce, da si sproti izsekavajo pot. Dr. Palumbo zaman išče čvrste betonske znake, ki jih je pred šestimi leti zapustil in ki so označevali mesto rasti najrazlič-

Bikini so oživelili

in izmučila silna moč atoma. Od leta 1958, ko so prenehali s poskusi, ni nanj stopilo človeško bitje. Kaj bodo našli tam danes, po šestih letih, se vprašujejo možje na krovu barke.

Bikini. Nekaj otočkov, med seboj povezanih s koralnimi čermi in med njimi laguna, katere premer meri 25 kilometrov. Sinonim za področje, kjer so Američani od leta 1946 do 1958 opravili dolgo vrsto jedrskih poskusov.

Najvažnejši jedrski poskus med njimi je bila brez dvoma operacija Crossroads. Na zahtevo mornarice so v juliju leta 1946 preizkusili dve bombi »A«. Njuno rušilno moč so ugotavljali na skupini neuporabnih ladij, ki so jih zasidrili v laguni. Pričakovane učinka ni bilo. Potopile so se samo ladje, ki so bile zasidrane manj kot kilometer od središča eksplozije. Temu poskusu v zraku je po dvajsetih dneh sledil prvi pod morjem.

Ti rezultati so brez dvoma pomirili človeštvo, ki so ga znanstveniki neprestano vznemirjali s svarili in grožnjami. Samostalni Bikini in privednik »atomski« se je trdno vsidral v industrijo kopalnih kostumov in na izveskih pred trgovinami.

Ob koncu meseca avgusta 1949 je eksplodirala prva ruska »A« bomba. Američani so jo krstili

vedali dostop na otok. Podzemlje in morsko dno je bilo popolnoma spremenjeno. Fauna in flora sta bili uničeni. Nikjer ni bilo sledu o kakršnem koli življenju.

BIKINI 1964

Šest let je minilo in Lauren Donaldson se vrača. Takrat je bil tu na Bikinih z nekaj svojimi prijatelji veteran jedrskih poskusov. Se prej pa je bil direktor laboratorija za biološke raziskave na washingtonski univerzi. Danes ga pošilja sem ameriška komisija za atomsko energijo. Njegova naloga bo vse prej kot lahka. S svojimi prijatelji-znanstveniki mora proučiti učinek radioaktivnosti na različne biološke procese.

Spominja se atola. Vendar ne takšnega, kakršnega je spoznal. Ne! Ta slika je bila prešibka. Zbledela je pred ono, ki nosi v sebi atol, kakršnega je zapustil. Ta je bila močnejša. Otočki z razparanimi trebuh, zemlja, ki je skoraj ni, uničena vegetacija... Redki ptičji, živali in podgane so blodili med golimi koralami. Bili so slepi, obsojeni na propad, nezmožni poiskati hrano. Bodo Bikini sploh še kdaj zaživelili normalno?

Sporočila zračnih sil so govorila o močnem padcu radioaktivnosti, o rastlinstvu, ki da se spet pojavlja. Dr. Donaldson in njegova ekipa so se

nejših primerkov rastlin. Pristajalne steze za letala je popolnoma prekrila divja trava. Poslopja, ki so jih postavili za poskuse, so izginila pod zeleno preprogo. Magnolije obdajajo peščeno obrežje, kjer je nekoč stala vas.

Znanstveniki v dveh tednih dobesedno preorjejo atol, obiščejo vsak otoček, vzamejo tisoče vzorcev mineralov in rastlin, ulovijo posamezne primerke živali. Da, tudi živali so že na Bikinih. Ribe so se vrtele in se naselile v laguni. Verjetno so jih sem zanesli morski tokovi z odprtega morja. Tudi ptiči so postali tako številni, da v grmih ni več prostora za gnezdenje. Nekaj pa je popolnoma novega na Bikinih: želve so pri čele odlagati jajca v topli obrežni pesek.

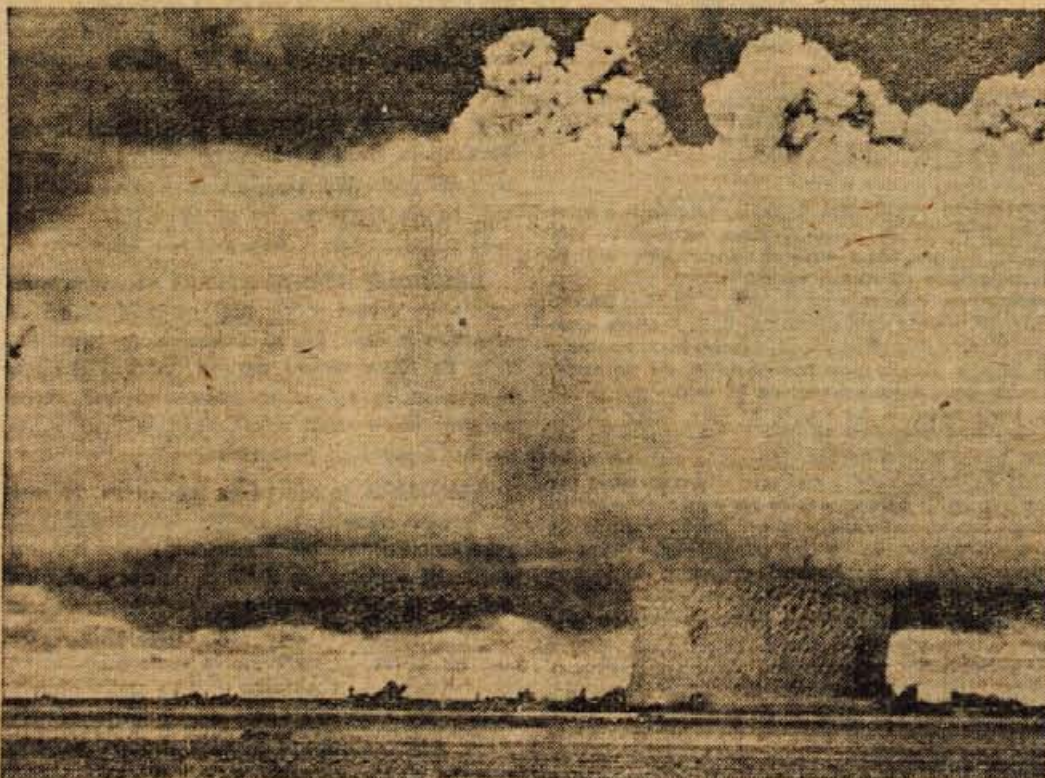
Primer podgan je bolj skrivnosten. Prav s svojim načinom življenja pod zemljo so se rešile popolnega propada. Uspelo jim je preživeti toliko jedrskih poskusov, toda le z majhno škodo. Tisto, kar jim je radioaktivnost uničila, so bile oči. Razmnoževale so se še vedno lahko, poskus, ki so jih kasneje napravili na njih, pa niso pokazali nobene genetske nepravilnosti. Ravno obratno pa so školjke, ki so jih bile nekoč plitvine tako polne, popolnoma izginile. Zastripilo jih je radioaktivno blato, ki je nastalo iz atomiziranih ostankov koral.

Zemlja na otoku, kjer je nekoč stala njihova vas, je neizrekljivo bogata. Dr. Gessel zagotavlja, da bodo tudi na Bikinih uspevale kokosove palme, čeprav so danes še zelo redke. Nekoč so predstavljale pglavitni vir dohodkov.

Povsem jasno je, da so prva opazovanja Donaldsonove ekipe marsikaj spregledala in pustila v senci. V atolu Bikini je razen glavnega otoka še skupina treh manjših otočkov: Aomoen, Romuc in Uku, ki leže prav poleg središča zadnjih atomskih eksplozij. Na njih je radioaktivnost še vedno zelo močna. Prst je popolnoma izginila, nikjer ni videti novega življenja. Ne smemo pozabiti, da je treba za vzkaljenje semen, ki so jih nanosili vetrovi in vode, tudi prst, pa naj je bo še tako malo.

Problemi, ki jih pred nas postavlja radioaktivno žarčenje, so veliki. Rastline niso vedno enako občutljive za gama žarke. Laboratorij v Brookhavenu je pred petimi leti napravil zanimiv poskus v šest hektarov velikem gozdu, zasajenem s hrasti in smrekami. Med drevesi so namestili valj, v katerem je bil cesij 137. Ta izžareva gama žarke. Po treh letih so ugotovili, da zelenje v podrast, na primer lišaji in mahovi, brez škode prenaša tisoče rentgenov, medtem ko so drevesa sama mnogo manj odporna. V primerjavi z njimi človek prenese veliko več. Zanj pomeni smrtno dozo 700 rentgenov, smreka pa klone že pri nekaj rentgenih. Hrast na primer, pa jih prenese največ dvajset.

Danes kraljuje na samotnem atolu, ki so ga človeška bitja ponovno zapustila, samo narava Bikini so polni belega cvetja. Nenavadno, te cvetje nosi ime starega Nemca, ki ga je prv opisal: imenoval se je Messerschmid.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 27. FEBRUARJA DO 5. MARCA 1965

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. — Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 27. februarja

8.05 Slovenske narodne poje Slovenski oktet — 8.25 Zabuvalne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Igrajo vam gojenici glasbenih šol — 9.45 Četrte ure s pevčev Radoslavom Graičem — 10.15 Glasbeni sejem 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Iz mestnega salona in kmečke izbe v slovenskih skladbah — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S francoskih glasbenih odrov — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Posnetki s tekmovanja jugoslovanskih zborov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jug. narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Monologi iz Wagnerjevih oper — 18.25 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 28. februarja

6.00 Dobro jutro — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Veseli tobogan — 8.37 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke in zabavne glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Radijska igra 18.07 Igrajo majhni zabavni orkestri — 18.30 Odmevi z ljubljanskih koncertov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.00 Koncert jugoslovanske glasbe

PONEDELJEK — 1. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zapojmimo in zaplešimo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Krížem po solistični glasbi — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Poljskem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zborovske skladbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v sve-

tu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Skupni program JRT — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 2. marca

8.05 Kvintet bratov Petrič — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Trije prizori iz opere Tannhäuser — 9.45 Četrte ure z orkestrom Ray Anthony — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj veselih narodnih — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital pianistke Jelke Suhadolnik-Zalokarjeve — 20.20 Radijska igra — 21.24 Sretnadni večer — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Petnajst minut z malimi ansambli zabavne glasbe — 23.20 Skupni program JRT

SREDA — 3. marca

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Igra orkester harmonikarjev iz Nürnberga — 9.25 Domače pesmi in napavi — 9.45 Igra violinistka Ella Kastelitz — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Renata Tebaldi poje arije iz italijanskih oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo otroci pri nas in po svetu — 15.30 Slovenske narodne in ponarodele pesmi — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba iz novega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Poite zbor RTV Beograd — 20.20 Tako pojo in igrajo v Budimpešti — 20.40 Lovci biserov — operni — 22.10 Plesni zvoki — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 4. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Glasbena pravljica — 9.45 Slovenske narodne — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti

— 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Domače pesmi in napavi — 12.30 Stara koncertantna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Slovenski solisti v popularnih operah — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pihalna godba RTV — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odkočno deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napavov — 21.00 Izročila XX. stoletja — 21.40 Glasbeni nokturmo — 22.10 Od popevke do popevke — 23.05 Pri Bachovih sinovih

PETEK — 5. marca

8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Za vsakogar nekaj — 9.25 Igra vam pihalna godba Fridrich Bauer — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Iz treh oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Med ansambli za pihala — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Izraelske narodne pesmi in melodije — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.40 Slovenska klavirska glasba — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazz — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Predstavniki sodobne nizozemske, ameriške in nemške glasbe

K I N O

Kranj »CENTER«

27. februarja nem. barv. VV film EŠNAPURSKI TIGER I. DEL ob 16., 18. in 20. uri, premiera nem. filma MASČEVALEC ob 22. uri

28. februarja meh. film VIRIDIANA ob 10. uri, nemški film MASČEVALEC ob 13. uri, nem. barv. VV film EŠNAPURSKI TIGER I. DEL ob 15. in 19. uri, franc. barv. CS film SLAVNE LJUBEZNI ob 17. uri, premiera franc. ital. filma Z OGNJEM IN MECEM ob 21. uri

1. marca nemški film MASČEVALEC ob 16., 18. in 20. uri
2. marca nemški film MASČEVALEC ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

1. marca jugoslovanski film RESNICNO STANJE STVARI ob 16., 18. in 20. uri

2. marca jugoslovanski film RESNICNO STANJE STVARI ob 16., 18. in 20. uri

Stražiče »SVOBODA«

27. februarja sovj. barvni film OPERACIJA DENAR ob 20. uri, premiera franc. ital. barv. CS film Z OGNJEM IN MECEM ob 22. uri

28. februarja nemški film MASČEVALEC ob 15. in 17. uri

Cerkije »KRVAVEC«

27. februarja amer. barvni CS film HELEONI ob 19. uri

28. februarja amer. barvni CS film HELEONI ob 17. in 19. uri

Preddvor

27. februarja amer. barvni film ENOOKI JACK ob 19. uri

Naklo

28. februarja amer. CS film OSAMLJENI SO HRABRI ob 16. in 18.30 uri

Kropa

28. februarja španski barvni film PRISEL JE ANGEL ob 15. in 19.30

Gorje

28. februarja amer. barvni film ENOOKI JACK ob 16. in 18.30 uri

Jesenice »RADIO«

27. do 28. februarja amer. CS film HUD

1. marca amer. barvni CS film ALAMO I. DEL

2. do 3. marca amer. barvni CS film NAJLEPSA NA SVETU

4. marca amer. barvni film ALAMO II. DEL

Jesenice »PLAVŽ«

27. do 28. februarja amer. barvni CS film NAJLEPSA NA SVETU

1. do 2. marca amer. CS film HUD

4. do 5. marca amer. barvni CS film ENAJST VETERANOV

Zirovnica

27. februarja francoski film ARHIMED KROŠNJAR

28. februarja jugoslovanski film NARODNI POSLANEC
3. marca amer. CS film HUD

Dovje

27. februarja jugoslovanski film NARODNI POSLANEC
28. februarja francoski film ARHIMED KROŠNJAR

4. marca amer. CS film HUD

Koroška Bela

27. februarja amer. barvni film ENAJST VETERANOV

28. februarja amer. barvni CS film OTROCI KAPITANA GRANTA

1. marca amer. barvni CS film NAJLEPSA NA SVETU

Kranjska gora

27. februarja amer. barvni CS film OTROCI KAPITANA GRANTA

28. februarja amer. barvni CS film ENAJST VETERANOV

4. marca amer. barvni CS film NAJLEPSA NA SVETU

5. marca amer. CS film HUD

Podnari

27. februarja amer. film NA DIVJI ZAHOD ob 19. uri

28. februarja amer. film NA DIVJI ZAHOD ob 17. uri

28. februarja amer. CS film RAZBITO OGLEDALO ob 19. uri

4. marca angleški film ZIVLJENJE ZA RUTH ob 19. uri

Radovljica

27. februarja amer. CS film RAZBITO OGLEDALO ob 20. uri

27. februarja angleški barv. CS film LEV ob 18. uri

28. februarja amer. CS film RAZBITO OGLEDALO ob 16. uri

28. februarja angl. barvni CS film LEV ob 18. in 20. uri in 10. uri dopoldne

2. marca angleški film ZIVLJENJE ZA RUTH ob 18. in 20. uri

3. marca angleški film ZIVLJENJE ZA RUTH ob 18. uri

3. marca jug. voj. barvni CS film MARS NA DRINO ob 20. uri

4. marca amer. barvni CS film PET TEDNOV V BOLONU ob 20. uri

5. marca jug. barvni CS film MARS NA DRINO ob 20. uri

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V Kranju

NEDELJA — 28. februarja ob 10. uri URA PRAVLJIC — 16. program — VABIMO otroke, da se maskirajo, najboljša tri maske bodo nagrajene.

ČETRTEK — 4. marca ob 16. uri Fulda: OGNJENIK za red DIJASKI II.

BUTALEC IN URA

Res ne vem, zakaj mi Butalci ne dajo miru. Menda zato ne, ker je v vsakem človeku nekaj Butalca in o sebi najraje govorimo. Zatorej vam bom danes na svoj zvesti pisalni stroj našklepetal zgodbo o Butalčevi uri. Stari jo morda poznajo, stari sploh marsikaj vedo, o čemer mladi še slišati nečejo. Za mlade pa bo ta historija nova, a stari se bodo pač morali zadovoljiti s historijo tako, kakršna je, vzeta naravnost iz remonta, z novim motorjem in malce prelakirana...

Butalec je dolga leta shajal brez ure. Prebudil ga je petelin, čez dan pa se je ravnal po soncu. Ali prišli so drugačni časi in Butalec je uvidel, da brez ure ne gre več. Včasih je enkrat, dvakrat na leto zašel v kanclijo, a takrat so povzhu imeli še točne ure v zvoniku, da se je mogel ravnati po njih. V naši sodobnosti pa te je kanclija venomer klicala in ko si prikreval, so ti rekli, da se škric, ki te je klical, vrne s seje čez dvajset minut ali čez pol ure, pa da se moraš javiti tu ob tričetrt na dve, tam ob četrt na enajst, in nesrečni Butalec se je brez ure v tem labirintu merjenega časa kaj kmalu izgubil. Potem pa so bili tu še avtobusi in vlaki s svojimi voznimi redi, česar nekdanj ni bilo. Nak, je odločil Butalec, brez ure je izguba.

Pa je šel v mesto in kupil uro. Seveda tako ceneno, kakršne skoraj na kilo prodajajo. Prvikrat v življenju je imel kaj takega v rokah, spoštljivo jo je predeval iz dlani v dlan, zvedavo jo je prislanjal k ušesu, s čudom je prisluškoval njenemu tik-taku, preudarno jo je naposled spravil prav na dno svojega velikega kmečkega cekarja. Pa je stopil proti domu in še preden je stopil, je kupil hleb kruha, kajti doma ga že davno niso več pekli, v vaški trgovini pa je bil vsak dan za kruh krog in poboj. Kupil je torej kruh in spravil hleb v cekar vrh ure in se odmajal proti domu.

Gre in hodi v breg, sopiha in zastaja, pa malo počije in vselej, kadar počije, dvigne cekar do kosmatega ušesa in zamišljen posluša njen tik-tak. Tako hodi in gre, pa se zgodi, da na nekem prav strmem klancu izgubi ravnotežje, z roko zamahne, s cekarjem ob skalo udari in zgodi se: hleb pade iz cekarja na tla, ceneni uri pa seveda počí os in obstoji.

Ali Butalec ne opazi ne enega ne drugega, kajti bil je premočno zamišljen v premnoge koristi in zadovoljstva, ki mu jih bo prinesla nova ura. Mirno je nadaljeval pot in ker ni bilo več klancev, mu ni bilo treba počivati in ni do doma nič več prislanjal cekarja ob kosmato uho. Ko pa pride domov, odpre cekar, da bi iz njega slovesno vzel hleb tečni in uro ponosno. Holaj, kaj pa je to? Hleba nikjer, ura pa molči kot zamere se boječi se petolizec.

Pa je Butalec razmislil stvar in jo ugotovil in ko jo je ugotovil, je srdito pljunil po tleh, pa treščil za pljunkom na tla še uro, z jeznim jo je strl škornjem ter rentočil:

»A taka si gnida! Sem mislil in gruntal, kaj pomeni tisti tvoj tik-tak, zdaj pa vidim, zmené, da je to bilo od tega, ker si ves čas hrustalo moj hleb!«

ČUK V TRANZISTORJU

Popravek

V zadnji številki Panorame je tiskarski škrat grdo zagodel Čuku v tranzistorju in po svoje prikril zaključno šalo. Iz sovražnika do tega našega starega sovražnika (zadnjič je avspuh spremenil v uspeh) in za »rehabilitacijo« zgodbe, ki je po nedolžnem dobila tak vodeni konec, objavljamo zaključno šalo še enkrat:

Jakec je prinesel svojemu očetu malico na šiht. Ker slabo izgovarja črko »r«, mu eden od delavcev ukaže: »No, Jakec, reci: MARODER!«

»Komu pa?« vpraša fantič.

Zanimivosti

POTAPLJASKI ČOLN DO GLOBINE 4000 m

Američani so zgradili v naravni velikosti model novega potapljaškega čolna, ki ga bodo pričeli v kratkem graditi.

Čoln z imenom »Deepstar« se bo potopil do globine 4000 m in bo tako praktično lahko raziskal dve tretjini vseh oceanov na zemlji. Podvodna naprava bo tehtala 9 ton, dolga bo 6 m, široka 4 m in visoka 2,3 m. Pogajjala jo bosta dva vijaka in bo imela posadko treh ljudi.

ZNATI SE JE TREBA

Neki tovarnar toaletnega mila je po obsežnih raziskavah sestavil novo vrsto prijetno dišečega mila. Kljub vsem mogočim reklamnim prijemom, pa nova vrsta mila ni našla poti do potrošnikov. Tovarnar si je belil glavo in nazadnje jo je »pogruntal«. Dal je natisniti velik oglas v nekem znancem dnevniku in hkrati papir časopisa impregniral z novim vonjem.

Metoda se je odlično obnesla. Na vprašanje novinarjev, kako je prišel na to idejo, je tovarnar odgovoril: »Kdor hoče ljudi prepričati o nečem, je najbolje, da prepriča najprej njihove nosove.«

SPORAZUMEVANJE SKOZI KOŽO

Psihofizik dr. Ronald Verillo je z eksperimentiranjem dognal, da nihajoča plošča, ki jo približamo površini kože, na katerem koli delu našega telesa, vzbudi reakcijo. Koža najbolj reagira na frekvenco 250 Hz (nihajev na sekundo). Območje občutkov pa se giblje med 100 in 400 nihaji.

Dr. Ronald Verillo domneva, da bo s to ugotovitvijo možno izdelati električno nihajno ploščo, ki bo služila za sporazumevanje med kozmonavti v vesolju, hkrati pa bo nov »vibracijski jezik« koristil gluhim.

ZICE SE SAME »POZDRAVIJO«

Nova vrsta električne žice, ki se iz kakršnega koli vzroka prelomi in tako oba konca zgubita kontakt, se bo v bodoče sama »zacelila«. Jedro žice se namreč sestoji iz zlitine kositra, magnezija in aluminija. Če počí žica, nastanejo na obeh koncih majhni kristali, ki hitro zrastejo in tako naredo sami spet čvrst kontakt med seboj. S poskusi so dognali, da rastejo ti kristali najhitreje pri temperaturi 52 stopinj Celzija, vendar je rast tudi pri 20 stopinjah Celzija še vedno zadovoljiva.

»HLADNA« TURBINA

V Moskvi so razstavili stekelni model turbine na plin. Potrebni plin proizvajajo mikroorganizmi. Iznajditelj turbine A. Preontjakov z elektrofizikalnega laboratorija raziskovalnega inštituta za nove snovi je prišel na zanimivo idejo, po kateri naj bi gorivo — plin proizvajale bakterije.

METEORIT POTUJE V AMERIKO

970 g težki meteorit, ki je padel iz vesolja leta 1882 v bližini Pavlovske v Rusiji, se nahaja v naravoslovnem muzeju v Budapestu. Madžari ga bodo sedaj poradi v njem izmerili količino elementov, kot so: uran, torij in druge radioaktivne snovi.

Televizija

SOBOTA — 27. februarja

RTV Ljubljana 17.05 Pustna oddaja — 17.40 Ključkeva domača naloga — RTV Zagreb 18.05 Zvoki v gibanju — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Zagreb 18.45 Tu nekje poleg nas — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 Vsako soboto — 19.45 Cik-cak — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Komorni intermezzo — 20.40 Sprehod skozi čas — RTV Beograd — 21.10 Humoristična oddaja — RTV Ljubljana 22.10 Golo mesto — serijski film — 23.00 TV obzornik

NEDELJA — 28. februarja

RTV Zagreb 10.00 Kmetijska oddaja — RTV Beograd

10.45 Na črko, na črko — RTV Zagreb 11.30 Lassie — film za otroke — 14.30 Nogomet — Sarajevo: Trešnjekva — RTV Ljubljana 19.00 Svetnik — serijski film — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — 20.45 Vabilo na quiz — RTV Ljubljana 21.30 Mednarodno FIS smučarsko tekmovanje v Kranjski gori — RTV Beograd 22.10 Poročila

PONEDELJEK — 1. marca

RTV Ljubljana 11.40 TV v šoli — 15.20 Ponovitev šolske ure — 16.40 Ruščina na TV — 17.10 Govorimo angleško — RTV Beograd 17.40 Francozi pri vas doma — RTV Zagreb 18.10 Risanke — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — 18.45 Halo, tukaj Veselovi — RTV Beograd 19.15 Tedenski športni pre-

gled — RTV Ljubljana 19.45 Rezerviran čas — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Glasbena oddaja studia Sarajevo — 20.40 Tonkina edina ljubezen — TV drama — RTV Ljubljana 21.40 Naš teleobjektiv — 22.05 TV obzornik

TOREK — 2. marca

Ni sporeda!

SREDA — 3. marca

RTV Zagreb 17.10 Učimo se angleščine — RTV Ljubljana 17.40 Film za otroke — RTV Beograd 18.00 Slike sveta — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — 18.45 Reportaža studia Skopje — 19.00 Kaleidoskop — 19.15 Opera skozi stoletja — 19.45 Cik-cak — RTV Beograd 20.00

TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.35 Lirika — 20.45 Deset zadetkov — 21.45 Kulturna panorama — RTV Zagreb 22.25 Kongres ZK Bosne in Hercegovine — RTV Ljubljana 22.45 TV obzornik

ČETRTEK — 4. marca

RTV Zagreb 10.00 TV v šoli — RTV Beograd 11.00 Francozi pri vas doma — RTV Ljubljana — 16.40 Ruščina na TV — 17.10 Govorimo angleško — RTV Zagreb 17.40 Mendov spored — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — 18.45 Reportaža studia Skopje — RTV Zagreb 19.15 Glasbene marginalije — RTV Ljubljana 19.45 Šesti četrtak — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.35 Poje Zehra Blović —

20.45 Ekran na ekranu — RTV Ljubljana 21.35 Rezerviran čas — RTV Zagreb 22.05 Kongres ZK Bosne in Hercegovine — RTV Ljubljana 22.25 TV obzornik

PETEK — 5. marca

RTV Zagreb 16.10 Posnetek s svetovnega prvenstva v umetnem drsanju — 17.10 Učimo se angleščine — 17.40 TV v šoli — RTV Ljubljana 18.10 Skrinjica ki pripoveduje — 18.25 Napoved in TV obzornik — 18.45 TV tribuna — 19.15 Narodna glasba studia Skopje — 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.35 Med ljudmi — RTV Zagreb 22.05 Kongres ZK Bosne in Hercegovine — RTV Ljubljana — 22.25 TV obzornik